

СЕРЕДІНА Г. В.

Харків

Трансформаційні процеси в Україні потребують чіткої координації дій в усіх сферах і ланках економічної і фінансової систем для становлення фінансової безпеки держави. Лише в умовах її належного нормативно-правового регулювання та скоординованої організаційної діяльності державних органів можна

говорити про безпечне функціонування всіх елементів фінансово-економічного механізму країни.

Необхідною умовою забезпечення безпеки країни в усіх сферах політичного, соціально-економічного життя є формування адекватної ситуації, що склалася, механізму протидії кризі, і передусім – його нормативно-правової складової.

Проблемі вивчення фінансової безпеки присвячені наукові праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Найбільш вагомий вклад у розвиток науки про економічну та фінансову безпеку зробили О. І. Барановський, В. К. Сенчагов, Е. А. Олейніков, А. І. Сухоруков,

УДК [346.6: 336.13](488)

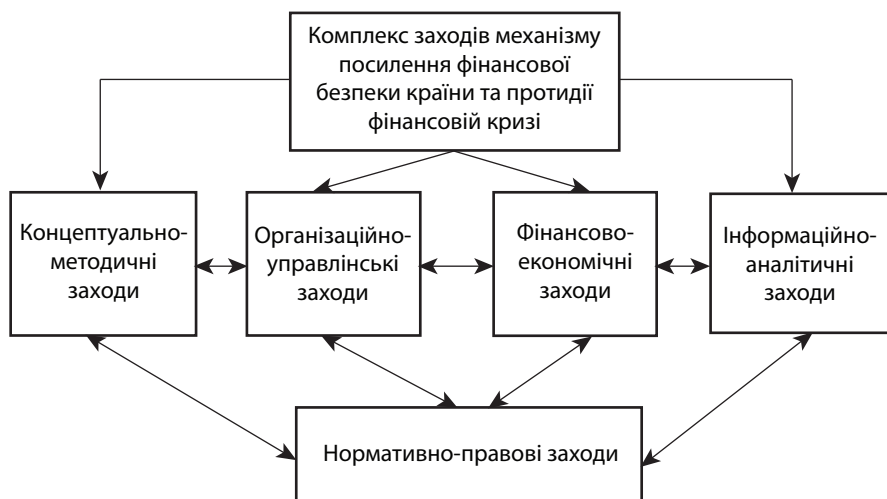
УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ КРАЇНИ НА ОСНОВІ МЕХАНІЗМУ ПОСИЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПРОТИДІЇ ФІНАНСОВІЙ КРИЗИ

М. М. Єрмошенко, Я. А. Жаліло, В. А. Предборський, Г. Пастернак-Таранушенко, В. І. Мунтян. Разом з тим, не дивлячись на велику кількість публікацій, залишається багато невирішених проблем управління фінансовою безпекою її правових та організаційних засад.

Мета дослідження – визначити напрямки вдосконалення управління фінансовою безпекою на основі механізму посилення фінансової безпеки країни та протидії фінансовій кризі, провести аналіз нормативно-правового забезпечення фінансової безпеки України і на цій основі визначити систему першочергових заходів з підвищення ефективності правової протидії кризі.

Тлумачення терміна «механізм» дає словник російської мови С. І. Ожегова: *механізм* – 1. Внутрішній устрій (система ланок) машини, приладу, апарату, що приводить їх в дію. 2. Система, пристрій, що визначають порядок якого-небудь виду діяльності. 3. Послідовність станів, процесів, що визначають собою яку-небудь дію, явище [1].

Таким чином, механізм управління фінансовою безпекою країни в умовах фінансової кризи потребує застосування усіх технологій нейтралізації кризи, що має носити комплексний характер, тобто має включати комплекс заходів: концептуально-методичних, нормативно-правових, організаційно-управлінських, фінансово-економічних, інформаційно-аналітичних (рис. 1).

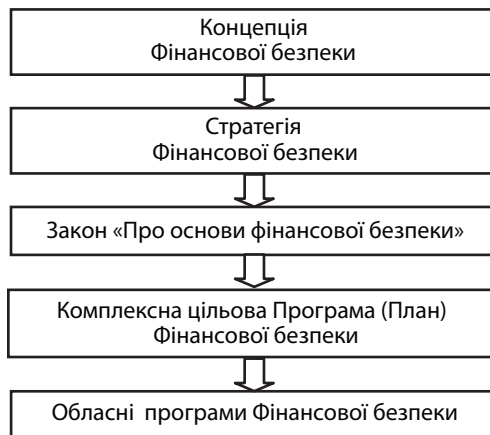
Рис. 1. Комплекс заходів механізму посилення фінансової безпеки країни та протидії фінансовій кризі

У основі механізму антикризового управління фінансовою безпекою для нормативно-правового регулювання має бути закладений комплексний законодавчий базис (рис. 2).

В Україні відсутній повноцінний механізм як нормативно-правового забезпечення фінансової безпеки України, так і законодавчої протидії фінансовій кризі, не існує єдиної комплексної національної фінансової стратегії та програми запобігання кризовим явищам, що значно знижує ефективність попередження і подолання кризи.

Зазначимо, що фінансова безпека досягається шляхом проведення виваженої фінансової політики відповідно до прийнятих в установленому порядку док-

трини, концепції, стратегій і програм. З огляду на відображення елементів системи фінансової безпеки країни в нормативно-правових актах можна зробити висновок, що на даному етапі стан формування подібної системи ще не відповідає необхідним вимогам (рис. 3).

Рис. 2. Законодавчий базис антикризового управління фінансовою безпекою

Саме тому сьогодні перед економікою стоїть проблема вироблення такого нового курсу, найважливішим елементом якого є стратегія фінансової безпеки, що вимагає послідовної цілеспрямованої практичної роботи спрямованої на оздоровлення економіки і відновлення її зростання.

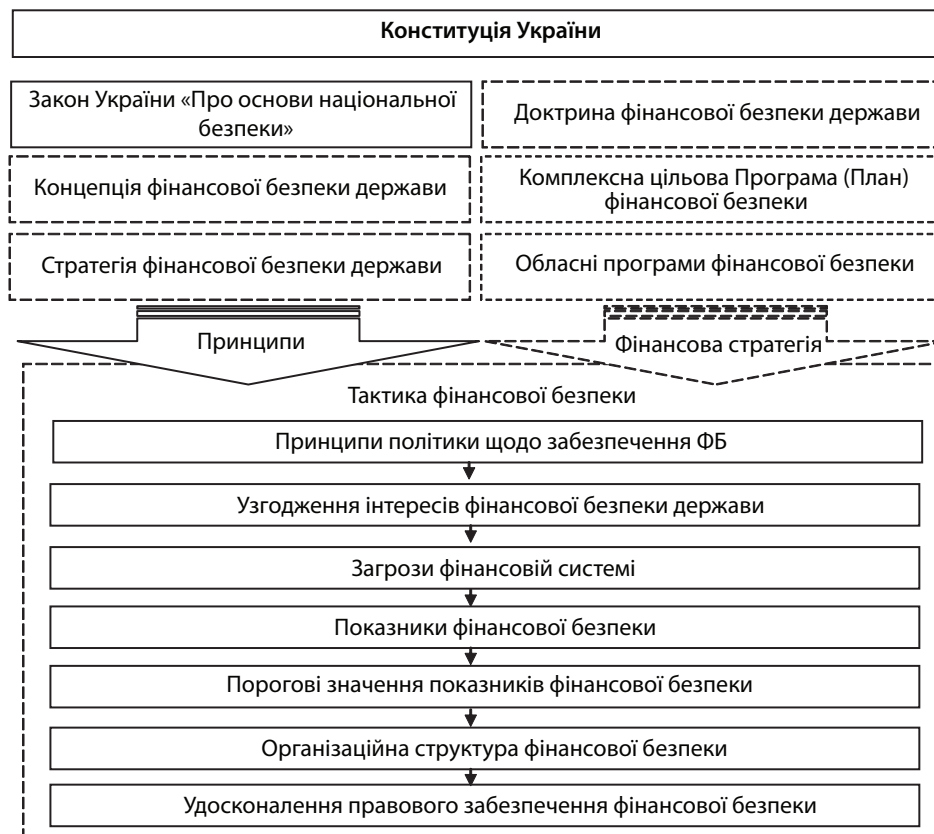
Розробці будь-якої стратегії повинні передувати розробка доктрини і концепції, на підставі яких може бути побудована ефективна і дієва стратегія дій уряду (антикризова) у відповідній сфері. Однією з головних перешкод подоланню кризи являється саме відсутність програмних документів, стратегії і тактики управління фінансовою безпекою країни, а також ефективного інструментарію і механізмів реалізації такої політики.

Тому нижче викладено основний понятійний апарат у сфері державного управління фінансовою безпекою та її стратегічного планування.

Доктрина фінансової безпеки – вид стратегічного документу, яким визначається сукупність наукових знань, постулатів, концептуальних ідей і поглядів, направлених на пояснення чи визначення теорії явищ, механізмів розвитку чи сутності державної політики.

Концепція фінансової безпеки – система теоретичних і методичних поглядів на забезпечення фінансової безпеки [3].

Стратегія фінансової безпеки – це комплексний, системний документ, спрямований на успішне досягнення цілей політики уряду для забезпечення фінансо-

Рис. 3. Відображення елементів системи фінансової безпеки країни в нормативно-правових актах*

* Пунктиром помічені нормативні акти та елементи фінансової безпеки країни, що потребують розроблення та прийняття.

вої безпеки держави на середньо- і довгострокову перспективу. Стратегія розробляється по єдиному задуму, єдиним планом і має бути узгоджена і збалансована (за системою цілей, часу, ресурсам і виконавцям) між макроекономічною, галузевою і регіональною політикою; коротко- і середньостроковою, внутрішньою і зовнішньою політикою.

Програмні документи фінансової безпеки – це документи, в яких згідно з цілями та пріоритетами прийнятих стратегічних документів формується взаємоузгоджений комплекс задач, показників (критеріїв) і заходів, направлених на виконання поставлених завдань, а також наводяться розрахунки об'єму необхідних ресурсів (фінансових, включаючи бюджетні) з диференціацією по роках, оцінки очікуваних результатів виконання програми і її ефективності.

Фінансова стратегія – це система науково обґрунтованих і практичних знань про характер та тенденції фінансового розвитку держави, спрямована на запобігання реальним і потенційним викликам, ризикам, загрозам і небезпекам.

В умовах фінансової кризи видається обґрунтованою необхідність розробки нормативно-правових документів, концепції, стратегії та програмних документів забезпечення фінансової безпеки країни на середньострокову перспективу.

Зазначимо, що при розробці програмних документів і стратегій, спрямованих на мінімізацію впливу кризових явищ на фінансову безпеку держави, доцільно структурувати такі найважливіші аспекти:

- ✦ цілі і завдання фінансової безпеки в конкретних умовах її соціально економічного розвитку в коротко- і довгостроковій перспективі;
- ✦ принципи політики щодо забезпечення фінансової безпеки;
- ✦ тактику фінансової безпеки;
- ✦ узгодження інтересів фінансової безпеки держави;
- ✦ загрози фінансовій системі;
- ✦ індикатори фінансової безпеки;
- ✦ порогові значення індикаторів фінансової безпеки;
- ✦ організаційна структура фінансової безпеки;
- ✦ удосконалення правового забезпечення фінансової безпеки;
- ✦ шляхи і напрями створення необхідних фінансових умов і фінансових ресурсів для прискореного економічного зростання;
- ✦ засоби і способи протидії загрозам фінансової безпеки.

Таким чином, нормативно-правова протидія кризі вимагає невідкладних змін і конкретних заходів по підвищенню ефективності правової протидії.

Ухвалення відповідних законів антикризового характеру обумовлене необхідністю створення правової основи для вироблення профілактичних заходів концептуально-методичного, організаційно-управлінського, фінансово-економічного, інформаційно-аналітичного характеру, спрямованих на посилення механізму фінансової безпеки України.

Створення цілісного державного механізму посилення фінансової безпеки і протидії фінансовій кризі і здійснення послідовних і скоординованих заходів у цій сфері є одним з головних завдань правових перетворень на сучасному етапі.

Проведений в дослідженні аналіз дозволяє визначити першочергові заходи щодо посилення фінансової безпеки України та протидії кризі. Між тим, системна і постійна протидія кризі повинна стати стратегічним завданням держави.

Таким чином, у напрямку удосконалення управління фінансовою безпекою:

- ✦ визначено механізм посилення фінансової безпеки країни та протидії фінансовій кризі, що включає комплекс заходів: концептуально-методичних, нормативно-правових, організаційно-управлінських, фінансово-економічних, інформаційно-аналітичних;
- ✦ запропоновано теоретико-методичні рекомендації щодо впровадження нормативно-правових заходів з метою посилення фінансової безпеки країни та протидії фінансовій кризі, а саме:
  - розробити нормативно-правові документи забезпечення фінансової безпеки України;
  - вирішити проблему, розробити і прийняти доктрину, концепцію, стратегію, програмні докумен-

ти фінансової безпеки, здатні забезпечити безпечне функціонування всіх елементів фінансово-економічного механізму країни.

Зазначимо, що при розробці нормативно-правових актів, спрямованих на посилення фінансової безпеки та протидії фінансовій кризі, доцільно структурувати найважливіші аспекти та розглядати їх з позиції системного підходу. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Ожегов С. И. Словарь русского языка.– М.: ИЗД-ВО «Оникс», 2008.– 896 с.

2. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : Монографія.– К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2004.– 759 с.

3. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / Київський національний торговельно-економічний ун-т.– К.: Видавничий центр КНТЕУ, 2001.– 310 с.

4. Гринюк Н. А. Фінансова безпека України: макро-економічний аспект управління // Проблеми науки.– 2009.– № 10.– С. 22 – 228.

5. Сухоруков А. І. Фінансова безпека держави: Навч. посіб. / А. І. Сухоруков, О. Д. Ладюк.– К.: Центр навч. літ., 2007.– 189 с.